

28. marec 1939, Budapešť.

Stanovisko maďarskej delegácie na otázku novej hraničnej čiary medzi Slovenským štátom a okupovaným teritóriom Karpatskej Ukrajiny.

Monsieur le Secrétaire d'État, Messieurs les Délégués

Nous nous sommes réunis pour établir la frontière entre la Hongrie et la Slovaquie sur laquelle on n'a pas traité jusqu'à présent¹.

Il est vrai, que la Hongrie a négocié et dans la suite, signé un Procès-Verbal² concernant la fixation d'une partie de ses frontières avec la Tchéco-Slovaquie, l'État tchéco-slovaque cependant a disparu depuis.

Bien que par ce fait une toute nouvelle situation se présente, le Gouvernement hongrois n'a pas l'intention de proposer l'ouverture de nouvelles négociations concernant toute la frontière hungaro-slovaque. Néanmoins, pour pouvoir continuer de tracer la frontière entre nos deux États, par la nature des choses quelques modifications devront être apportées à l'extrémité Est du secteur, qui a été fixé dans les conditions que je viens de rappeler. Ces modifications sont motivées par des considérations géographiques et par le fait que la Russie-Subcarpathique a été réunie à la Hongrie.

Mais il ne s'agit pas seulement de traiter sur le secteur mentionné. C'est une question secondaire. Notre tâche principale est celle d'établir la frontière entre la Hongrie et la Slovaquie dans le secteur de la Russie Subcarpathique, frontière qui jusqu'à la présent n'a jamais été fixée³.

En effet, même en admettant qu'il existait à l'intérieur de l'ancien État tchéco-slovaque, une que ligne de démarcation entre la Slovaquie et la Russie-Subcarpathique, ou bien qu'il existait, entre ces deux territoires, des limites administratives, ni la ligne de démarcation, ni ces limites administratives n'ont jamais eu un caractère définitif et, surtout, elles n'ont jamais eu le caractère d'une frontière entre États. Preuve en est que dès la constitution en États autonomes de la Slovaquie et de la Russie Subcarpathique, le Gouvernement de Bratislava a lui-même admis la nécessité d'une nouvelle fixation de la frontière en question et il est entré en négociations avec le Gouvernement de Huszt à ce sujet.

Cette nouvelle fixation s'est rendue nécessaire avant tout par le fait que les frontières existantes n'ont jamais été reconnues par les Ruthènes, mais, bien au contraire, elles ont été toujours contestées par eux⁴. La Hongrie, devenue la protectrice des intérêts ruthènes, ne peut que s'identifier avec les revendications de ce peuple et réclame, par conséquent, tout le territoire habité par des Ruthènes, jusqu'aux environs de Zborov, ce qui correspond aux principes ethnique et historique.

Étant donné, pourtant, que la Slovaquie, tenant compte de la nécessité géographique, devrait faire des sacrifices dans le secteur déjà occupé par les troupes hongroises, la Hongrie sera disposée de montrer la même bonne volonté et de faire également des sacrifices au détriment du principe ethnique⁵.

Vážený pán štátny tajomník, vážení páni delegáti

Stretli sme sa, aby sme stanovili hranicu medzi Maďarskom a Slovenskom, o ktorej sa doteraz nerokovalo.¹

Je pravda, že Maďarsko rokovalo a následne podpísalo protokoly², ktorý sa týkal časti hraníc s Česko-Slovenskom, avšak medzitým česko-slovenský štát zanikol.

I keď tento fakt predstavuje novú situáciu, maďarská vláda nemá v úmysle navrhnúť nové rokovania, ktoré by sa týkali celej maďarsko-slovenskej hranice. Napriek tomu, aby sme mohli pokračovať vo vytýčení novej hranice medzi dvoma štátmi, je samozrejmé, že sa musia urobiť niektoré modifikácie na najvýchodnejšej časti územia, ktorého hranica bola stanovená za podmienok, o ktorých som sa práve zmienil. Tieto zmeny vychádzajú z geografických úvah a z toho, že Podkarpatská Rus bola pripojená k Maďarsku.

Avšak nejde len o to, rokovať o tomto úseku – táto otázka je druhotná – ale našou hlavnou úlohou je stanoviť hranicu medzi Maďarskom a Slovenskom na úseku s Podkarpatskou Rusou, teda hranicu, ktorá doteraz nikdy nebola fixovaná.³

Hoci v skutočnosti pripustíme, že vnútri bývalého česko-slovenského štátu existovala demarkačná čiara medzi Slovenskom a Podkarpatskou Rusou, respektíve bola medzi týmito dvoma teritóriami administratívna hranica, ani demarkačná, ani administratívna hranica nikdy nenadobudli definitívny charakter a najmä sa nikdy nepretvorili na medzisháttnu hranicu. Dôkazom toho je fakt, že po vytvorení autonómie Slovenska a Podkarpatskej Rusi v štáte bratislavská vláda sama uznala za potrebné určiť hranicu a začala o nej rokovať s vládou v Chuste.

Toto nové určenie bolo potrebné najmä preto, že existujúcu hranicu Rusini nikdy neuznali. Naopak, vždy ju spochybňovali⁴. Keď sa Maďarsko stalo ochrancom rusínskych záujmov, nemôže ináč konať, ako sa stotožniť s požiadavkami tohto ľudu, teda žiadať celé územie obývané Rusinmi až po Zborov, čo zodpovedá aj etnickým a hospodárskym zásadám.

Keďže z geografického hľadiska by Slovensko malo priniesť obeť v oblasti, ktoré obsadili maďarské jednotky, Maďarsko prejaví tiež rovnakú vôľu a prinesie obeť na úkor etnického princípu⁵.

SNA, OF J. Zvrškovec, kart. 5, neusporiadané, fol. 542 – 543. Odpis, strojopis.

¹ Dňa 27. 3. 1939 v Budapešti začali rokovania slovenskej a maďarskej vládnej delegácie o hranici na úseku bývalej slovensko-rusínskej krajinskej hranice. Zloženie delegácií bolo nasledujúce: za maďarskú stranu: J. Vörmlé, vedúci delegácie, ostatní členovia, P. Sebestyén, R. Andorka, A. Szegedy-Maszák, T. Pataky, A. Bródy, L. Rakolczai. Za slovenskú stranu: J. Zvrškovec, vedúci delegácie, ďalej generál R. Viest, A. Granatier, Š. Hašík, I. Milecz.

Po úvodných formalitách sa v maďarskom zázname uvádza: „Štátny tajomník Zvrškovec krátko poďakoval za uvítanie a za rokovacia reč zvolil francúzsky jazyk. Potom sa spýtal, že pred začatím meritónnych rokovaní by si rád vyjasnil dve veci: 1. maďarské jednotky prekročili slovenskú hranicu, ktorá bola stanovená minulý mesiac maďarsko-slovenským protokolom a to bez toho, aby Slovensko dostalo zadosťučinenie, 2. doteraz sme nezastavili vojenské operácie a že aj včera z maďarskej strany bol podniknutý útok. Toto konštatovanie vyvolalo krátku výmenu názorov, v ktorej plukovník Andorka oznámil, že v spomínanom incidente maďarské vojenské jednotky odrazili opakovaný útok Hlinkových gard bez toho, aby prekročili terajšiu čiaru. Štátny tajomník Zvrškovec navrhol, aby sme v záujme predĺženia budúcich incidentov odvolali maďarské jednotky zo slovenského územia, pričom spomenul vytvorenie neutrálnej zóny. Vyslanec Vörmlé stručne reagoval, že o tom nemôže byť reči. Jednotkám treba dať prísny rozkaz a čím skôr sa stanoví nová hranica, zavládne pokoj. Potom štátny tajomník Zvrškovec a generál Viest začali sondať, že vlastne, o akých hraniciach sa vedie rokovanie, keď slovensko-rusínsku hranicu už stanovila Commission territoriale des Puissances alliées et Associées a maďarsko-slovenská hranica bola určená posledným maďarsko-slovenským protokolom. Vyslanec Vörmlé a po ňom plukovník Andorka vyhlásili, že ide o územie, resp. hraničné úseky, ktoré súvisia s poslednými vojenskými operáciami. Túto interpretáciu Slováci odmietli. Zrejme im išlo o bližšie zistenie našich územných požiadaviek, odvolávajú sa pritom na stanovisko expertov a na inštrukcie svojej vlády. Celú diskusiu uzavrel vyslanec Vörmlé vyhlásením, aby slovenská strana si z domu vyžiadala smerodajné inštrukcie, pretože otázku hranice chceme podľa možnosti rýchlo a raz navždy vyháviť.“ – MOL, Küm. 1939, 457 es, 65/7-1567. Záznam maďarskej delegácie z rokovania so slovenskou delegáciou 27. 3. 1939 v Budapešti.

² Pozri dok. č. 169.

³ Po prečítaní maďarského záznamu, ktorý predniesol J. Vörmlé, sa obidve rokujúce strany meritórne vyjadrili k spornej otázke hranice na východnom Slovensku. Maďarské stanovisko formuloval plukovník R. Andorka slovami: „Ako to už predniesol vyslanec Vörmlé, mohli by sme žiadať územie siahajúce po Bardejov, resp. po Poprad, ktoré obývajú Karpatorusi. Keďže z komunikačných a hospodárskych dôvodov z toho plynúcich by pre tam žijúce obyvateľstvo mohli vzniknúť vážne následky, nová hraničná čiara by mala prihliadať na dopravné a hospodárske aspekty a viesť západne od súčasnej maďarskými jednotkami obsadenej línie a to na

severnom úseku na čiare Osadné, Hostovice, Pšoliné, Snina a na strednom úseku pozdĺž súčasných pozícií maďarských jednotiek. V súvislosti s južným úsekom zdôraznil, že Maďarsko nemá v úmysle rušiť už podpísanú dohodu o hranici, ale je za to, aby medzi starou a novovytvorenou hranicou vznikla prirodzená spojovacia čiara zodpovedajúca lokálnym záujmom.“ – MOL, Küm. 1939, 457 es, 65/7-1567. Maďarský záznam z rokovania maďarskej a slovenskej vládnej delegácie v Budapešti 28. 3. 1939.

⁴ Bývalý ministerský predseda Podkarpatskej Rusi A. Bródy, oficiálny člen maďarskej delegácie, na adresu slovensko-rusínskej hranice uviedol, že „s ťútosťou konštatuje, že stanovisko maďarskej vlády sa nekryje s postojom karpatorusínskeho ľudu. S hraničnou čiarou, ktorú navrhuje maďarská vláda, nikdy nebude súhlasiť, pretože je v rozpore s etnickým princípom určeným mnichovskou zmluvou. Aj v prípade uplatnenia etnickej zásady až po Poprad by bolo možné nájsť vyhovujúce hranice, ktoré by zodpovedali dopravným a hospodárskym aspektom. O to menej si môže osvojiť maďarský návrh, že počas uplynulých 20 rokov nielen česko-slovenský, ale od októbra aj vládnuca slovenská autonómna vláda utláčala karpatoruský ľud a nezabezpečila mu ani menšinové práva. Vyhlásil, že karpatoruský ľud protestuje proti návrhu hraničnej čiary prednesený maďarskou vládou, pretože tá nezodpovedá ani ducha Mnichovskej dohody, ani etnickému princípu, ani požiadavkám karpatoruského ľudu, ktorý žije na východnom Slovensku.“ – Tamže.

⁵ Za slovenskú vládnu delegáciu J. Zvrškovec vyhlásil, že: „1. slovenská vláda nie je v situácii, aby už o stanovenej maďarsko-slovenskej hranici začala nové rokovania. 2. Poukázal na to, že konzal Maďarského kráľovstva v nóte uznal Slovensko v hraniciach zo 14. marca. 3. Prosi maďarskú vládu, aby svoje požiadavky presne sformulovala kvôli tomu, aby ich mohol predniesť svojej vláde. Súčasne poukázal na to, že slovensko-nemecká garančná zmluva vstúpila do platnosti, čo znamená, že otázku modifikácie hranice bude potrebné konzultovať aj s garantujúcou veľmocou. Kým sa tak nestane, nie je v situácii, aby meritórne rokovoal. Ešte raz zdôraznil, že slovensko-maďarská hranica bola stanovená dohodou, tou dohodou, ktorá nebola vypovedaná, teda možno ju považovať za platnú.“ Potom J. Zvrškovec oznámil, že „keďže návrh maďarskej vlády chce predložiť svojej vláde, musí sa vrátiť do Bratislavy. Dúfa, že v priebehu 1 – 2 dní bude možno pokračovať v rokovaniach. Napokon obrátil pozornosť na stále sa opakujúci problém, ako predísť konfliktu. Vzniesol požiadavku, aby sa maďarské jednotky stiahli na starú hranicu“. Na konci rokovania obidvoch vládnych delegácií vyslanec Vönlte „ešte raz dôrazne podčiarkol, že maďarský návrh predstavuje minimálne požiadavky“. – Tamže.

30. marec 1939, Budapešť.

Odpoveď slovenskej vládnej delegácie na maďarské vyhlásenie v otázke novej slovensko-maďarskej hranice na styčnom území s bývalou Karpatskou Ukrajinou.

Monsieur le Ministre, Messieurs les Délégués

En réponse à votre exposé dans lequel vous avez précisé le but de la délégation mixte magyaro-slovaque en lui assignant la besogne d'établir la frontière entre la Hongrie et la Slovaquie¹, la délégation slovaque se permet de remarquer qu'à son avis nous nous sommes réunis uniquement pour liquider l'incident provoqué par l'invasion du territoire Slovaque par les troupes magyares.

Car il nous faut, des à présent, constater au'il n'y a pas de secteur de frontière entre la Slovaquie et la Hongrie sur lequel on n'eût pas traité jusqu'à present.

1. La frontière du Sud est établie par la décision arbitrale de Vienne² et par la commission de délimitation magyaro-slovaque dans le protocole signé le 7 mars 1939³. Comme ce protocole n'a pas été dénoncé malgré que la Slovaquie ait depuis proclamé son indépendance totale, il reste toujours en vigueur.

2. Les frontières actuelles de l'Ukraine Carpathique du côté Slovaque ont été fixées par la commission territoriale des Puissances alliées et associées à Paris vu que ce territoire n'a été qu'ultérieurement rattaché à la Tchéco-Slovaquie comme une entité particulière et devant être autonome.

3. Les frontières entre la Slovaquie et la Hongrie ont été expressément reconnues par la note du 15 mars 1939 du Consul Royal de Hongrie à Bratislava⁴ et par la note du 16 mars 1939 dans laquelle le Gouvernement Royal de Hongrie nous donne les assurances formelles de respecter scrupuleusement les frontières de l'État Slovaque telles qu'elles étaient le 14 mars 1939.